

תנועה הראשונה שבהבריאה), ולכן יציאת מצרים (שבחודש ניסן) היתה מצד הגילוי שלמעלה, שנגלה עליהם מלך מה"מ הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם.

והמשכה זו התבטאה בשתי תנועות: א. שהמשכה הי' עד למקום התחתון ביותר „את ערום וערי" — כי מכיון שהמשכה באה מצד מלמעלה, אין נוגע בזה כ"כ מצב המקבל. ב. ע"י המשכת העליון בהתחתון, נעשה בהם היציאה מהמצרים וההגבלות דעולם — כי מצד בחי' ה"עליון" (הנמשך בתחתון) לא ישנם המצרים וההגבלות של התחתון.

ושתי תנועות אלו מרומזות גם בשמו של „ניסן": הנז"ן פשוטה (שבסוף התיבה) מורה על ענין המשכה למטה מטה. אבל ביחד עם זה מורה הוא על ניסים שלמעלה מהטבע, ובפרט שב"ניסן" ישנם ב' נונים, שזה מורה על „ניסי ניסים".²⁴

אייר הוא חודש השני (הבא לאחרי המשכה מלמעלה שבחודש ניסן), ולכן ענינו הוא עבודה בהתחתון, זיכוד התחתון, ומכיון שהעבודה היא בהתחתון, הרי גם לאחרי עבודתו ועלייתו נשאר הוא בהגבלותיו.

וזהו מה שאייר הוא ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל שהם ד' רגלי המרכבה²⁵ — כי ענין ה"מרכבה" היא עבודה והביטול שמצד המטה, וכמו שנתבאר²⁶, שבהעבודה ד"מרכבה" הוא בפ"ע (ורק שבטל אל הרוכב, אבל אינו מיוחד עמו), ובמילא — בהמצרים וההגבלות שלו.

חודש סיון הוא חודש השלישי, (שלמעלה מהקוין דהמשכה והעלאה וכולל את שניהם), ולכן גקודתו העיקרית היא — (מתן) תורה, שנעלית יותר מב' הקוין ד"סור מרע" ו"עשה טוב" וכוללת את שניהם (כנ"ל ס"ה).

אמנם, מעלה זו שבסיון הוא מצד היותו „חודש השלישי", קו האמצעי, אבל ישנה מעלה יתירה בחודש זה, שהיא למעלה מגדר קוין לגמרי, ומצד זה הוא כולל את כל הג' קוין (גם את קו האמצעי) — „חודש השלישי" (כמשי"ת לקמן סעיף יא).

* * *

ז. לעולם קוראין פרשת במדבר קודם עצרת²⁷, ומזה מובן, שתוכנה של פרשה זו — שעיקר תוכנה היא (כשמה²⁸) במדבר, היא הקדמה למתן תורה.

(24) לקו"ת נשא כא. א. ראה כ. ב.

(25) ברכות נו. א.

(26) מא"א א. פד. ב"ש אה"ע סקב"ו ס"ב.

(27) בהתועדות שבה"ח אייר (תשל"ב) — נדפס בלקו"ש ח"ו ע' 300.

(28) רמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב. טור ושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד.

(29) ראה שער היחוד והאמונה ספ"א. וראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך — שכה"ג גם בנוגע

לשמות הסדרות. עיי"ש בארוכה.

וכמובן גם ממרז"ל³⁰ "למה ניתנה תורה במדבר" — שמדבר הוא הכנה ותנאי למתן תורה.

ומכיון שמ"ת ניתנה לכל ישראל, גם לילדים קטנים, הרי זה מוכיח שגם השייכות ד"מדבר" למ"ת (ההקדמה למ"ת), מובנת גם בפשטות, ועד שמובנת היא גם לילד קטן:

ענינו של "מדבר" בפשטות הוא — מקום שאינו ראוי ליישוב בני אדם, בגלל היותו מדבר שמם, אינו ראוי לזריעה, אין בו מים, אין בו לא אכילה ולא שתי' וכו'. וניתנה תורה במדבר (וקוראין פרשת במדבר לפני זמן מתן תורה) — ללמדך — שגם כשהאדם הוא במצב של היפך ההרחבה, ועד — במצב של "מדבר" הג"ל, חייב בת"ת³¹ ולא שידאוג וישתדל ויתעסק בצרכיו ולאחרי זה ילמוד תורה ויקיים מצות (וע"ד "לכשאפנה אשנה"), כי אם צריך הוא לקבל את התורה מיד, בהמצב בו נמצא.

— ובדוגמת מ"ת בפעם הראשונה, שבני ישראל היו אז במדבר וכל צרכיהם היו בדרך נס (לחם מן השמים ורק ליום אחד ומים מבארה של מרים וכו'), קבלו את התורה באה"ר ובהקדמת נעשה לנשמע, בפזיונות וכו'.

ה. עוד נקודה בזה:

מההקדמות העקריות למ"ת היא — הקדמת נעשה לנשמע, וענין (קדימת נעשה לנשמע) הוא תנועה של "מדבר": כאשר האדם נמצא במקום ישוב — עושה "חשבון", אם מצד תנאי המקום בו הוא נמצא יכול הוא לקיים את התורה³², אם קיום התורה לא יפריע אותו מאכילתו ושתייתו וכו' — היש מלעיגים³³ וכו'. אבל כשהוא "משים עצמו כמדבר" ו"מפנה עצמו מן הכל"³⁴, היינו שאינו מתחשב ואין נוגע לו שום דבר, וכל מבוקשו היא רק לקבל את התורה — אז הוא מקדים נעשה לנשמע.

וזהו מה שבכל שנה ושנה קוראין פרשת במדבר לפני זמן מ"ת — כי ע"י קריאה בתורה בפרשה זו, מעוררים את התנועה ד"מדבר", הרצון לקבל את התורה בלי חשבונות, ועי"ז זוכים לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

* * *

ט. ההקדמה ד"מדבר" למתן תורה, מתבטאת (גם) בנוגע לכל הענינים שבתורה, ובפרט במצות "ואהבת לרעך כמוך" שהיא "כל התורה כולה"³⁵:

(30) במדבר פ"ט, כו. תנחומא חוקת כא.

(31) ראה רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ח (ובהלכות ת"ת לאדה"ו פ"ג ה"ד וה'): כל איש מישראל חייב בחלמוד תורה בין עני . . . אפילו ה' עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים.

(32) ראה שבת פח, סע"א: עמא פזיזא כו' אי מציתו קבליתו כו'.

(33) ראה טושו"ע או"ח בתחלתו.

(34) לשון חז"ל במדבר"ר שם, תנחומא שם.

(35) שבת לא, א. תניא פרק לב.

כשפוגשים במי שהוא מישראל שהוא בבחי' "מדבר שמם", שאינו שייך לשום ענין של קדושה — לא ל"סור מרע" ולא ל"ועשה טוב" ולא ל"בקש שלום", הרי יכול האדם לחשוב: מה לי ולו? על זה באה ההוראה שמ"ת הי' במדבר — שכל אחד ואחד מישראל, גם מי שהוא בבחי' "מדבר", ראוי הוא לקבל את כל התורה כולה, ומכיון שמה' מצעדי גבר כוננה מה שנפגש עם יהודי הלזה הוא בהשגחה פרטית, הרי זה הוראה ברורה, שמחובתו וזכותו להשפיע על יהודי הלזה בכל ג' קוין הנ"ל:

שימנע את עצמו מדברים הבלתי רצויים; שיקיים מצות, ובפרט מצות הנחת תפלין [שהוקשו כל המצות שבתורה לתפלין³⁶]; וגם להסבירו ולהטעימו מהטוב־טעם שבהכנת והשגת התורה.

וקיום הוראה זו היא הקדמה והכנה גם לה"מתן תורה" בנוגע אליו. ז. א. שכיון שכודאי רוצה הוא שהקב"ה יתן את התורה אליו — הגם שכש־עושה חשבון צדק בנפשו, יודע הוא שהוא בבחי' "מדבר", כי ידע אינש בנפשי³⁷.

עליו לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך, גם בנוגע ליהודי כזה שהוא בבחי' "מדבר" ולתת לו כל הג' קוין שבתורה, זה שרוצה עבור עצמו — ואהבת לרעך כמוך.

ובמדה שאדם מודד בה מודדין לו³⁸, שעי"ז, יקיים הקב"ה מצות ואהבת לרעך כמוך בנוגע אליו³⁹, ויתן לו את תורתו שהיא שעשועיו (של הקב"ה) כביכול — כי מצד ואהבת לרעך כמוך נותן האוהב להאהוב את כל אשר לו.

יו"ד. הוראה זו דהענין שניתנה תורה במדבר, שצריך לתת את כל הג' קוין שבתורה גם ליהודי כזה שהוא בבחי' "מדבר" — שייכת היא גם לההוראה ד"משים עצמו כמדבר" (דלעיל סעיף ח'):

כל זמן שהאדם נמצא ב"מקום ישוב", היינו שיש לו חשבונות של עצמו — גם כשיפעול בעצמו לקרב לתורה גם את ה"בריות", הרחוקים מתורת ה' ועבודתו, השתדלותו בזה תהי' רק בקו אחד — באותו הקו שיש לו נטי' אליו מצד טבעו:

באם הוא בעל שכל — קירובו את הבריות יהי' בזה שיסביר להם את הטוב־טעם שבלמוד התורה;

באם יש לו נטי' להנהגות ופעולות טובות — ישתדל לפעול אצלם בהקו ד"ועשה טוב";

(36) קידושין לה, א.

(37) סוטה ת, ב.

(38) ראה רש"י שבת שם (משמ"ר ר"פ יתרו): רעך כו' זה הקב"ה.

ובאם יש לו נטי' להנהגה בקו ה"גבורה" — תהי' ההשתדלות שלו בהקו ד"סור מרע". [וענין זה אפשר להיות באופן הכי תחתון. והוא, שבטבעו הוא איש אכזרי. אלא שלהיותו ירא שמים בודאי שלא יתאכזר על אנשים יראי אלקים, ולכן הוא שופך את כל חמתו על עושי רע, וחושב שעושה זה מצד יראת שמים³⁹].

אבל כאשר הוא עוסק בכל הג' קוין, הרי זה מוכיח⁴⁰ שהשתדלותו לקרב את הבריות לתורה היא (לא מצד הטבע שלו, כ"א) מצד התורה. שאין לו חשבונות משל עצמו — כ"א "משים עצמו כמדבר", וכל מציאותו היא תורה.

יא. אף שבכללות, עיקר המעלה הוא בתורה, וכן"ל (סעיף ה) שתורה כוללת גם את ב' הקוין ד"סור מרע" ו"עשה טוב", בכל זה ישנה מעלה גם בכל אחד מב' קוין אלו על הקו ד"בקש שלום". וכמו ב"סור מרע", שדוקא בה (משא"כ בתורה וב"עשה טוב") ישנה היראה מה ש"ירא למרוד בממה"מ הקב"ה"⁴¹, ויראה זו נוגעת בעצם הנפש (יותר גם מאהבה הטבעית), כמבואר בכמה מקומות.

וכאשר האדם עובד את עבודתו [עם עצמו, וגם עם זולתו] — ראה לעיל סעיף ט' בכל ג' הקוין — המעלה שבכל קו, פועלת גם על ב' הקוין האחרים⁴².

ויתירה מזו: ע"י העבודה בכל הג' קוין, מגיעים לבחי' התורה כמו שמיוחדת בעצמותו ית' — שלמעלה מגדר קוין לגמרי (גם מקו האמצעי), שמצד זה, כוללת היא את כל הג' קוין.

וזהו גם מה שחודש סיון [שנקודתו העיקרית היא (מתן) תורה] הוא לא רק חודש השלישי אלא גם חודש המשולש, שכולל לא רק את החדשים ניסן ואייר אלא גם את חודש סיון (כן"ל סעיף ב) — כי אמיתית ענין התורה (שניתנה בחודש סיון) היא (לא התורה כמו שהיא בבחי' קו פרטי, כי אם) מה שמיוחדת בעצמותו ית', שלמעלה גם מקו האמצעי.

(משחת ש"פ במדבר, מבה"ח סיון, תשל"ב)

(39) ראה דרמ"צ פט, ב. המשך ר"ה תש"ז טכ"א.

(40) ראה תו"א יט, ב"ג.

(41) לשון אדה"ו בתניא פ"ד, ושם, שהיראה היא שרש לשט"ה ל"ת. וראה ד"ה להבין כו' בתחלת ספר התניא (להצ"צ בס' קיצורים והערות ע' מא).

(42) וע"ד שבת אהנאי לתמידין, ר"ח אהנאי למוספי שבת (זבחים צא, רע"א). וכן קדושת יו"כ פועלת גם בהתמידין ומוספין (דשבת) המשתייכים מצד עצמם לכל ימי השנה, שלכן כל עבודות יוה"כ אינן כשרות אלא בכהן גדול (יומא לב, סע"ב, וש"נ. וראה צפע"נ (להרגצובי) עה"ת ר"פ קרח).